

รายงานการวิจัย

สมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครกู้ภัย

มูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Competence of Injury Rescue Volunteers of Sawangmetta Dharmastan Rescue

Foundation Amphoe Mueang, Changwat Nakhon Ratchasima

ขวัญสุดา บัวสระ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสมรรถภาพการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครกู้ภัยของมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคม ด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจด้านขวัญและกำลังใจกับสมรรถภาพด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจำนวน 1,200 คน หารขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน เลือกตัวอย่างตามคุณสมบัติโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำไปทดสอบคุณภาพในกลุ่มอาสาสมัครกู้ภัยเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ซึ่งทดสอบโดยวิธีการของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก ได้ค่าแอลฟา

เท่ากับ 0.78 นำเครื่องมือไปใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา แจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคมด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ ด้านขวัญและกำลังใจกับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

จากผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เจตคติในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ขวัญกำลังใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บกับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บมีความสัมพันธ์กันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ สมรรถภาพของอาสาสมัครกู้ภัย

¹ บัณฑิตวิทยาลัย สาธารณสุขศาสตร์มหบัณฑิต สาขาการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The purpose of this descriptive study was to investigate the performance of volunteers to help the injury rescue of Sawangmetta Dharmastan Rescue Foundation Amphoe Mueang NakhonRatchasima Province. Study population were 300 rescue volunteers of the foundation obtained from Taro Yamane's formula with simple random sampling.

The instruments used in this study was a questionnaire, with the reliability of .78. Statistics used in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis with Chi-square.

The study results were found that most volunteer rescue groups had their knowledge about helping the injured persons to the great extent, with their attitude towards helping the injured persons at a high level. They had an incentive to help the injured persons at a high level. With the high morale of aiding the injured persons behavior at a high level. Social and demographic characteristics of the volunteer including gender, age, education, income, time on duty as a volunteer had no significant relationship with helping the injured persons behavior. The knowledge to help the injured persons, attitude towards helping the injured persons, incentive to help the injured persons, had relationship with

helping the injured persons behavior at statistical significant level of .01.

Keyword Competence of rescue volunteers.

ความเป็นมา

จากสถิติของประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจำนวน 13,711 คน หรือวันละ 37 คน และมีผู้บาดเจ็บจำนวน 976,357 คน เฉลี่ยบาดเจ็บชั่วโม่งละ 107 คน เป็นเหตุให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาผู้บาดเจ็บและผู้พิการจนเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่าปีละ 100,000 ล้านบาท (กรมประชาสัมพันธ์กระทรวงสาธารณสุข, 2549 อ้างใน ปิยะพงศ์ ปัญญบุรี, 2550)

กระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดแผนพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินภายใต้ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาหลักประกันด้านสุขภาพและคุณภาพการบริการโดยเริ่มจัดตั้งศูนย์อุบัติเหตุและหน่วยกู้ชีพแห่งแรกขึ้นที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2537 (วิภาดา วัฒนนามกุล, 2550 อ้างใน สายสมร ภัทรจิตรานนท์, 2551) และได้มีการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2547

สำหรับในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมดในเดือนกันยายน พ.ศ. 2554 มีผู้บาดเจ็บจำนวน 148 คน (มูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน, 2554) ซึ่งมี

ความสัมพันธ์กับแผนการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งบุคคลที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือชุมชนเขตเมือง ผลร้ายจึงเกิดแก่สุขภาพ และทรัพย์สิน องค์การอนามัยโลกจึงเรียกอุบัติเหตุว่าเป็นโรคที่เกิดจากการพัฒนาประเทศ อุบัติเหตุนั้นสามารถป้องกันได้ แต่กระทำไดยาก หากเกิดอุบัติเหตุขึ้นแล้ว ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือทำอะไร จะช่วยเหลือผู้บาดเจ็บนั้นให้ดีที่สุด และใครจะเป็น ผู้ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเหล่านั้น (จรรยา แก้วสาร, 2549)

บุคลากรในระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Service System - EMS) บุคลากรด่านหน้า (First Responder - FR) บุคลากรด่านหน้า หรือ อาสาสมัครกู้ภัย จำเป็นต้องมีความรู้ด้านการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน โดยจะเป็นผู้ที่เข้าไปดูอาการของผู้ป่วยและรายงานข้อมูลให้หน่วยกู้ชีพทราบ

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา สมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครกู้ภัยมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาลหรือเป็นบุคลากรด่านหน้าที่พบผู้บาดเจ็บก่อนนั่นเอง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการวางแผนในการพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครกู้ภัยให้ดีขึ้นและนำมาซึ่งการพัฒนาสมรรถนะของอาสาสมัครกู้ภัยให้มีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุอย่างถูกต้อง

รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและยังเป็นข้อมูลนำไปพัฒนาปรับปรุงการช่วยสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยให้มีสมรรถนะเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบสมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครกู้ภัยของมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและสังคม ด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ ด้านขวัญและกำลังใจ กับ สมรรถภาพด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นอาสาสมัครกู้ภัยมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,200 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน เลือกตัวอย่างตามคุณสมบัติ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา แจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร และสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 79.3 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.0 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.0 อาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 30.7 รายได้ส่วนใหญ่สูงสุดระหว่าง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.7 ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.7

ส่วนที่ 2 ด้านความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอาสาสมัครกู้ภัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ในข้อ 9 มากที่สุด คือ ผู้บาดเจ็บที่มีอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ ให้ใช้ผ้ายัดบริเวณที่บาดเจ็บให้แน่นพอควร โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 และมีความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บน้อยที่สุด คือข้อ 2 ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอาสาสมัครควรสอบถามข้อมูลการบาดเจ็บจากตัวผู้บาดเจ็บ ถ้ายังมีสติให้ข้อมูลได้ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.04 ด้านเจตคติในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในข้อ 8 มากที่สุด คือการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของท่านทำให้ได้รับความรู้ และทักษะด้านการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.72 น้อยที่สุด คือข้อ 5 คือการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของท่านไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป โดยมีค่าเฉลี่ย 2.27

ด้านแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในข้อ 2 มากที่สุดคือ ท่านมีความภูมิใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.69 และน้อยที่สุด คือข้อ 7 คือท่านคิดว่าความสามารถในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของท่านยังไม่เพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.01

ด้านขวัญและกำลังใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขวัญกำลังใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในข้อ 9 มากที่สุดคือ ท่านพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.74 และน้อยที่สุดคือข้อ 6 คือท่านต้องปฏิบัติงานอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคร้าย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.93

ด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในข้อ 2 มากที่สุดคือ ท่านมีสัญลักษณ์ประจำหน่วยงานของท่านแสดงให้เห็นเด่นชัดขณะให้การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.83 และมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บน้อยที่สุด คือข้อ 12 คือ ท่านบันทึกทรัพย์สินของผู้บาดเจ็บขณะทำการช่วยเหลือ โดยมีพยานรู้เห็น โดยมีค่าเฉลี่ย 1.95

ส่วนที่ 3 ระดับสมรรถภาพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับสมรรถภาพด้านความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 68.7 มีระดับสมรรถภาพด้านเจตคติในการ

ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 70.3 มีระดับสมรรถภาพด้านแรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 61.0 มีระดับสมรรถภาพด้านขวัญและกำลังใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 74.7 และมีระดับสมรรถภาพด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 98.7

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะประชากรและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัย ของกลุ่มตัวอย่าง กับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เจตคติในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ แรงจูงใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และขวัญกำลังใจในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ กับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครกู้ภัยของมูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลได้ดังนี้

อาสาสมัครกู้ภัยมีสมรรถภาพด้านความรู้อยู่ในระดับดี สมรรถภาพด้านเจตคติอยู่ในระดับดี สมรรถภาพด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับสูง สมรรถภาพด้านขวัญและกำลังใจอยู่

ในระดับสูง และมีสมรรถภาพด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอยู่ในระดับดี ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครกู้ภัย กับสมรรถภาพด้านพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพด้านเจตคติ สมรรถภาพด้านแรงจูงใจ สมรรถภาพด้านขวัญและกำลังใจ กับพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บมีความสัมพันธ์กันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ข้อเสนอแนะ

1. มูลนิธิสว่างเมตตาธรรมสถาน ควรสร้างนโยบายด้านขอบเขตงานของอาสาสมัครกู้ภัยให้ชัดเจนในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

2. มีแผนในการจัดกิจกรรมการอบรมความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บทั้งด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติเป็นระยะๆ และควรส่งเสริมอาสาสมัครกู้ภัยในหน่วยงานเข้าอบรมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มพูนความรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในเชิงปริมาณเน้นการศึกษาภาพรวม ควรขยายเนื้อที่เป้าหมายให้ครอบคลุมทุกมูลนิธิการกุศล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบ และศึกษาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาหรือส่งเสริมสมรรถภาพอาสาสมัคร
ผู้ภัยต่อไป

2. ในเชิงคุณภาพเน้นการศึกษาในการสังเกตและการสัมภาษณ์ขณะออกทำการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในการศึกษารุ่นนี้เป็น การให้อาสาสมัครผู้ภัยตอบแบบสอบถามซึ่งแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นอาจไม่ครอบคลุมถึง

ตัวแปรที่ส่งผลต่อสมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้อย่างครบถ้วน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครผู้ภัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพความสามารถในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุ และพัฒนาคุณภาพระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา แก้วสาร. (2549). พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บของอาสาสมัครผู้ภัยกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะพงศ์ ปัญจบุรี. (2550). ความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสุขภาพจากผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ โดยไม่สวมหมวกนิรภัย กรณีศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราแพน พรเกษมสันต์. (2548). การปฐมพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ
- สายสมร ภัทรจิตรานนท์. (2551). อุปสรรคในการให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับผู้บาดเจ็บ โรงพยาบาลแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Boyatzis, R.E. (1982). **The Competent Manager**. New York . McGraw-Hill,
- Dales, M and Hes, K. (1995). **Creating Training miracles**. Sydney Ivancevich Prentice Hall,